

Harry Bennett, osebni direktor Ford Motor Co., je dejal, da so detektivti že obiskali ogromno tovarno, kjer je koncentrirano 80 odstotkov Fordove produkcije, in pričeli preiskavo operacij. Drugi viri so odkrili, da se ta preiskava v velikem obsegu pričela prihodnji mesec sistematično in da bo trajala več tednov.

Fordovi detektivti bodo tudi nadzirali obrat in skrbeli, da ne bena nepoklicana oseba ne pride v prostore, kjer so shranjene važni načrti in rekordi. Elektronske centrale, ki producirajo električni tok za pogon strojev v tovarnah, bodo pod stalno stražo.

PROSVETA
THE ENLIGHTENMENTGLASILO IN LÄSTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE
JEDNOTE

Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Naročnina za Združene države (liven Chicago) in Kanado \$6.00 na leto, \$3.00 na pol leta, \$1.50 za četrt leta; za Chicago in Ciceru \$7.50 za leto, \$3.75 za pol leta; za inozemstvo \$9.00.

Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Ciceru \$7.50 per year, foreign countries \$9.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru.—Rokopisi dopisov in nenaročenih člankov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (črtice, povesti, drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil poštnino.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s listom:
PROSVETA

2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Datum v oklepaju na primer (October 31, 1941), poleg vašega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem datumom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam list ne ustavi.

138

Proč s hinavskim zakonom!

Nevtralnostni zakon je danes rekord hinavstva v Združenih državah. Od časa, ko je Amerika pokopala prohibicijo pred osmi leti, še ni bilo v federalnem zakoniku tako licemerske postave kot je ta.

Ves čas vojne—in še prej!—ni v Združenih državah nihče nevtralen. Gallupovo glasovanje dokazuje od meseca do meseca, da velika večina prebivalstva želi poraz Hitlerju in zmago Angliji in vsakomur, ki je v vojni z nacijsko Nemčijo, dočim neka manjšina želi poraz Angliji in danes Rusiji. Ali je to kakšna nevtralnost? Če je to nevtralnost, potem so čikaške klavnice razstava najbolj dišečih rož vsak dan in vsako uro.

Tako velike in očitne sleparije kot je ameriški nevtralnostni zakon še ni videl svet. Na papirju so Združene države nevtralne, v resnici pa aktivno sodelujejo v vojni na strani Anglije od začetka in danes na strani Sovjetske unije. V tem trenutku ameriške bojne ladje potapljaajo Hitlerjeve podmornice neke v bližini Islandije in Grenlandije in vlačijo ujete "norveške" ladje z "norveškimi" posadkami v ameriška pristanišča! Ali je to kakšna nevtralnost?

Edina sila na svetu, ki ima korist od tega zakona, je nacijska Nemčija. Hitler je vesel, ker lahko pokaže nanj, češ, poglejte Američane, kakšni hinavci so! Edini element v Ameriki, ki ima korist od nevtralnostnega zakona, so Hitlerjevi petokolonci, ki se lahko skrivajo zanj in ga izkoriščajo z ameriški apizariji vred za kopanje groba ameriški demokraciji.

V kongresu zdaj delajo, da bi nevtralnostni zakon popravili ali izpremenili. Čemu to hinavčenje? Čemu enostavno ne zavržejo zakona, ki ga nihče ne spoštuje? Ali je ta papirnat zakon v zakoniku samo zaradi apizanja ameriških Ircev?

Dvojni standard patriotizma

Menda ni danes pametnega človeka v Ameriki—demagogi so naravno izključeni—ki bi zavidal odgovorne ljudi v Washingtonu zaradi njihovih služb in časti. Kaj in koliko morajo ti ljudje prestat, če hočejo le deloma zadostiti svojim kolosalnim dolžnostim, je že nadležno.

Ogromni aparat obrambe in nepretrgane pomoči za Anglijo in Rusijo je v večji meri odvisen od kooperiranja človeških elementov, ki niso nič kaj naklonjeni vladi. Kako pa ti elementi kooperirajo, je že davno škandal. Vlada ima moč, da izsili kooperacijo, ali te svoje moči neke izvajati, ker raje vidi prostovoljno sodelovanje, kar je demokracije—ampak sebični in brezbržni elementi vidijo v tem stališču vlade slabost, katero izrabljajo in zlorabljajo na vse načine.

Vlada poskuša pridobiti kooperacijo v imenu patriotizma, s čimer se samo smeje. Patriotizem? Privatni kapitalisti bodo sodelovali z vlado in proizvajali v svojih tovarnah bombnike, tanke, municijo in drugi bojni material v prvi vrsti iz patriotizma? Kajpak! Kdaj v zgodovini Amerike pa so to delali? Ko je oni dan zakladnik Morgenthau rekel, da šest odstotkov dobička zadostuje za privatni kapital, je završalo kot v sršenovem gnezdu. Kapitalisti hočejo ves dobiček, ki ga morejo izvleči iz vlade—in hočejo ga ZDAJ, ne enkrat kasneje, ko bo Hitler premagan. Čim večji bo profit, tem več bo patriotizma! Patriotizem se v tem primeru meri po dobičku!

Na drugi strani poskuša vlada pridobiti delavce, da bi kooperali v imenu patriotizma—da bi več delali in manj štrajkali, da bi se zadovoljili s plačami, ki jih imajo in da bi čim več preostanka teh plač vložili v obrambne bonde z nizkimi obrestmi. Ti bondi ne donajajo šest odstotkov, kakor je Morgenthau ponudil kapitalistom mero dobička—kar pa so ogorčeno odklonili—temveč le dva odstotka ali nekaj približnega.

Naravno, da delavci odklanjajo takšen patriotizem. Če ni mera patriotizma za VSE enaka, tedaj je to le prevara; če se dela dvojni mer za patriotizem, tedaj ni to noben patriotizem! Tragično je to, ampak tako je. Da je tako, je krivda pri vladi, ker je premehka—ker ne izvaja vseh svojih moči, ki jih je prejela na demokratični način, ker ne določi meje dobička kapitalistom, narkar bi lahko upravičeno rekla delavcem, naj se še oni zadovoljijo s sedanji plačami.

Nihče ne živi od patriotizma! Delavec naj dobi, kar mu gre in potem šele bo ljubil in branil svojo vlado.

PRED DVAJSETIMI LETI

(Iz Prosvete, 20. oktobra 1921)

Domače vesti. V Lorainu, O., je umrla 41-letna Barbara Gorjan, članica SNPJ.

Delavske vesti. Stavka pristanišnih delavcev v New Yorku je bila končana.

Ameriške vesti. Senat je skoro po treh letih premirja sprejel separatno mirovno pogodbo med Združenimi državami in Nemčijo.

Inozemstvo. Nemci so bojkotirali izgubljeni del Šlezije. Sovjetska Rusija. Sovjetska vlada posreduje med Kitajsko in Mongolijo za vzpostavitev prijateljskih odnosov.

Glasovi iz
naselbin

Glede pomoči starim članom

Biwabik, Minn.—Čital sem v zapiski, kaj je bilo predloženo 12. konvenciji SNPJ glede pomoči starim članom in kaj je bilo končno sklenjeno. Sam sem poslal že dvema konvencijama to, kar bom tukaj omenil.

Sem že dolgoletni član več zvez in jednot. Pri S. Z. sem bil okrog 12 let in tudi moja žena, s katero sva bila zavarovana vsak za \$500 smrtnine. Potem sva bila člana pri Delavski podporni zvezi, ki se je pred 20 leti združila z jednoto, kakor tudi pri SNPJ za \$500 smrtnine. Ker sva imela tri družva in ker je bilo preveč za plačevati, sem pustil S. Z. Potem, ko se je SDPZ združila z jednoto, mi je ostalo le eno društvo. Zdaj sem zavarovan samo za \$500 smrtnine in dolar bolniške podpore.

Torej priporočam odboru, ki bo izdelal načrt glede tega vprašanja za splošno glasovanje, da tako ukrene, da bodo tisti, ki so pri jednoti stalno 25 let ali več in pa stari 70 let ali več, prosti assessmanta. To bi ne bilo nič več kot bratsko, da bi bili deležni tega še teh par ur, ki jih bomo preživeli na tem revnem svetu. Tisto, kar sem jaz vplačal za smrtnine, je prišlo vse v splošno blaginjo jednote. Ta bi torej ne bila toliko oškodovana, če bi bil jaz zdaj prost assessmanta. Rad bi videl, da bi še kdo podal svoje mnenje o tem, potem bi mogoče še kaj napisal.

Frank Karish, 211.

Š pota

Na železnem okrožju Minnesote sem se mudil precej časa. Kaj vse sem videl in doživel, opišem enkrat pozneje. Za sedaj naj le toliko omenim, da sem na seji mojega društva 268 SNPJ na Elyju radostno poslušal delegata br. Kolenca, ki je v kratkih potezah mojstrsko orisal glavne točke 12. redne konvencije. Seja je bila precej dobro obiskana. Obiskal sem tudi Hibbing.

To pišem v bolnišnici St. Mary's v Duluthu, Minn., kjer obiskujem bolnike. Sedaj se tu nahajajo Frank Dejak, J. Koščak, oboja z Elyja, in mrs. Pongratz, žena Viljama Pongratza in delegata društva SNPJ iz New Philadelphia, O. Ona se v bolnišnici nahaja vsled poškodb, katere je dobila njih družina v avtni nesreči, ko se je nahajala v Minnesoti. Na Chisholmu so pred šestimi tedni obiskali mrs. Bradáč, sestro mrs. Pongratz. Z njo se v bolnišnici nahaja tudi njena hči, že omožena, ostala Pongratzova družina pa je po nesreči odpotovala domov lažje poškodovana. Mrs. Pongratz in hčerka sta že dobro ozdravljeni in se kmalu vrnejo domov.

Matija Pogorelec.

Malo o vinski trgovci

Power Point, O.—Škoda, ker trta ne rodi večkrat na leto, da bi človek večkrat pozabil na križe in težave. Tisti, ki je bil na naši vinski trgovci 11. oktobra v Slovenskem domu, je tudi pozabil na vse težave, pa tudi revmatizem se je neke izgubil, mogoče v "špekambri".

Vse se je dobro zabavalo. Fantje in dekleta so pridno trgali grozdje in drugo in tudi mi

starejši smo se potrudili, da smo kaj dobili. Vse je bilo tako zaposleno, najbolj pa stražniki in sodnik, ampak vse se je izvršilo v redu. "Špekambri" je bila zelo zaposlena. Najbolj srečen je bil br. Bogataj iz Girarda, ker njega je sodnik vsakokrat v njo poslal.

Bergantove sestre so nam igrale veselo poskočnice, da se je moralo vrteti staro in mlado. Vse je bilo zadovoljno, še celo kuharice in natakariji, ki so morali delati. Le škoda, ker je čas prehitro prišel, da smo se morali posloviti od vseh in odriniti proti domu. Hvala vsem, ki so nam pripomogli do dobrega uspeha za društveno blaginjo. Upam, da nas ne boste pozabili in pridite še na prihodnje veselice, kadar jih priredimo.

Mary Bogataj, 358.

Vtis iz 12. konvencije

Hermine, Pa.—Naj nadaljujem moje opazke glede zadnje konvencije. Udeležil sem se vseh sej brez dnevnice, izvršil mnogo agitacije skozi vse leto za konvencijo, toda za navadnega človeka, za "Jimmie Higginsa" ni bilo pet minut časa, da bi spregovoril na banketnem programu. Morda so se bali, da bi napravil kakšno pomenljivo opazko za pozabljenega človeka ali pa, da bi ga "lomil" v navzočnosti tako velike osebe kot je pittsburski župan.

Naj povem, da je bil Zornik že na šestih konvencijah S. P., JSZ, JRZ in SNPJ in tudi na drugih in ni tako bukov, da bi se ne naučil toliko, da ne bi osramotil koga izmed višjih. Res je čas omejen na takih priredbah, ampak če imajo osebe, ki niso člani SNPJ in torej niso zanj še nič storili, 15 minut časa, da oglašajo svojo prominentnost ali svojo organizacijo, bi lahko tudi kak "Jimmie Higgins" dobil pet minut časa. To je bila torej zmota in je vredna kar njena radi bodočnosti.

Seveda, če bi ne živeli v tako resnih časih, ko fašizem ali hitlerizem ograža civilizacijo vsega sveta, bi se pittsburski župan najbrže ne bil odzval, marveč poslal svojega zastopnika. Zdi se mi, da je prišel zato, ker se zaveda, da je potrebna skupnost, če hočemo preprečiti poraz demokracije, čeprav je pomanjkljiva. V bolj normalnih časih bi bila SNPJ preveč nevarna ali radikalna za tako konservativno mesto kot je Pittsburgh, ker sloni na principu svobodomiselnosti.

In lahko pridejo časi, ko bo jednota zopet padla v nemilost pri "visokih" glavah, ker prišle bodo zopet stavke, brezposelnost in križanje delavstva se bo ponovilo. Takrat si bodo morali "mali ljudje" zopet zavihati rokave in riskirati svoje delo pa braniti principe naše toliko opevane SNPJ. Takrat nas ne bodo hoteli poznati taki političarji kot so nastopili na banketu. Če pa verujete, da bodo po tej vojni delavci in kapitalisti lahko sedli skupno za mizo, se motite. Torej boj bo še veliko, predno se bo delavce tako visoko povzpeli.

Podpisani ni še nikdar zlezel pod klop. Ko je SNPJ prišla v nemilost pri delodajalcih leta

1910, 1917, 1922, 1925 in 1932, sem bil vedno na pozornici in jo branil. Leta 1922 je zaigrzen delovodja tukaj vabil delavce v posebno sobo in jim povedal, ako hočejo dobiti delo, se morajo odpovedati tej organizaciji, ali pa naj vprašajo A. Z. za delo. Razume se, da je podpisani dosti trpel, ker je takrat trgoval z rojaki in jih zalagal v stavki s potrebščinami. Ker je družba imela sama trgovino v tej naselbini, je lahko še toliko bolj pritiskala na delavce, ampak v dopisih se vsega tega ne da povedati.

Bilo je ustanovljeno tudi novo društvo v naselbini največ zato, da izpodrine to nesrečno društvo SNPJ, ker se je vtkalo v delavske boje in bilo politično napredno. Tako so mi povedali ljudje, ki so imeli priliko opazovati zakulisno delo. Doba od 1922 do 1928 je bila zelo kritična. Izgubili smo nekaj članov radi novega društva, ampak križ smo prestali in SNPJ je v tej naselbini še vedno največja, toda ne brez žrtvovanja malega števila članov. Nekaj zvestih članov se je moralo izseliti, tisti, ki smo ostali, pa držimo zavezave pokonci in društvo zopet pridobiva na ugledu. In to posebno sedaj, ko je družba raje zaprla roko kot bi se pogajala z unijskimi delavci, dasi ima še 600 akrov premoga in bi roval lahko obratoval še 10 let. Do izčrpanih delavcev nimajo nobenih simpatij. Ko bi jim bilo dovoljeno, bi naložili vse te izgarane premogarije na ladjo, jih zapeljali sredi morja in jih potopili. Tako sem povedal že v stavki leta 1922, toda te besede so še danes resnične. Toda nazaj v konvencijo dvorano.

Kot sem že v prvem dopisu omenil, sem se v petek zvečer pred konvencijo seznanil z mnogimi delegati. Ampak moral sem domov, da spravim v red svoje tedenske zadeve, v soboto zvečer pa sem se vrnil z namenom, da ostanem tam skozi vse zasedanje konvencije in pomagam pri priredbah v Slovenskem domu kolikor bo potrebno. Nameril sem se, da zapravim tistih \$25 v korist organizacije, katere mi je daroval glavni odbor kot priznanje za mojo agitacijo za Prosveto na priporočilo br. Terčelja. On je poudarjal, da je A. Z. delal za Prosveto od leta 1918, kar ni povsem točno. V resnici sem bil med prvimi 31 naročniki v naselbini še predno je Prosveta pričela izhajati kot dnevnik. Na konvenciji leta 1915 sem sicer zagovarjal povečanje tednika na 16 strani, da bi list služil za izobrazbo članov. Ker pa je bila večina za dnevnik močnejša, sem se tudi jaz podal.

Torej teh \$25 mi je prav prišlo in sem jih porabil v korist organizacije. Sicer sem pa toliko izdal že za znamke za številne dopise Prosveti v teku njenega obstanka.

Ko sem se v soboto zvečer vrnil na konvencijo, me je razveselila novica o združenju, ker bo skupna organizacija imela več sporazumevanja po naselbinah. Vsaj podpisani upa tako. SSPZ je tako rekoč zrasla iz debila SNPJ in se zdaj zopet nazaj vrnila.

Sedaj pa nekoliko "vščipcev". Nekaj višji uradnik je na moje opombo, da je tako prav, da stari še ostanejo na delu pri SNPJ, napravil nezadovoljno opazko, češ samo za pisarje nas hočejo siliti. Kakšne druge službe pa morejo biti pri naših podpornih organizacijah? Saj tukaj ni čast-

nih ali poveljniških mest. Ne rečem, da glavni tajnik nima materiala, toda mora tudi svoj kos dela napraviti. Prav za prav je njegov posel bolj nezahvalen kot pa delo uslužbenec, ker ima večjo odgovornost in tudi dobiva več kritike, razlika v plači pa tudi ni tako velika. Torej zakaj se pritoževati, še sploh, ako je človek v letih in le težko delo dobi.

Na splošno sem opazil, da je od strani zveznih delegatov, vsaj od strani nekaterih, ves čas prevladovala nekakšna mrznja, in to posebno do glavnih odborov SNPJ. Prišlo mi je na misel praznovanje zmage v civilni vojni, katerega sem se parkrat tudi jaz udeležil na Bunker Hillu. Tam sem videl, kako sta se dva stara veterana hotela zopet spoprijeti, ker se pač nista zavedala, da imata oba koristi od skupne države, do katere je prišlo po civilni vojni, ki je odpravila tudi telesno sužnost na Jugu.

Delegacija se je obnašala še dosti dostojno. Edino pri debati o spremembi imena SNPJ so zapravili preveč časa. Najbolj so se upirali sedanjemu imenu zveznih delegatov. Jednotni delegatje bi bili debato sicer lahko zadušili, toda so sami poudarjali, da bi to prineslo slabe posledice, ker bi potem mogoče kdo rekel, češ: nas so poteptali. Ne vem, zakaj bi se kdo temu imenu upiral. Ko sem potoval po naselbinah, nisem pred konvencijo nikjer med članstvom slišal, da žele spremembo imena, pač pa nasprotno. Debata glede imena bi se bila lahko končala v dveh urah in bi ne bilo treba porabiti vsega dne; pri tem bi se bilo lahko prihranilo najmanj \$3000 na stroških.

Glede imena naj omenim še to, da je bil v Pennsylvaniji leta 1937 sprejet državni zakon, da nobena bratska organizacija niti korporacija ne dobi poslovne, ako spremeni ime. Čudno, da ni kdo tega omenil na konvenciji in debata bi bila gotovo skrajšana.

Najbolj glasan na tej konvenciji je bil Frank Vidmar iz Chicaga. In tako se ga je prijelo ime "Konfuzija", katerega se bo težko iznebil.

Zelo ostra debata je bila pri vprašanju, ali naj konvencija izvoli tudi urednika angleške sekcije ali prvega pomožnega urednika. Na moje veliko začudenje se je za to navduševal tudi moj ožji prijatelj Mike Kumer. Nad uredništvom se je zelo razjezil, ker mu pomožni uredniki niso prevajali na slovensko članov glede konvencijnih priredb. Mike bi moral vedeti, da bi bilo to posebno delo za urednike, za katerega niso plačani; obenem bi to ne bilo več njegovo delo, marveč delo pomožnega urednika. Podpisani je bil pripravljen pisati za slovenski del Prosvete, toda se mi je povedalo, da bodo to delo opravili že v Chicagu.—(Se nadaljuje.)

Anton Zornik, 87.

Malo agitacije, malo kritike

Cleveland.—Jože Snoy pravi, da bo njih društvo 13 SNPJ v Bridgeportu, O., imelo svoj veliki dan 25. oktobra, ko priredi svojo plesno zabavo. Upamo, da bodo imeli veliko udeležbo in da bo vse izborno izpadlo, ker se Jože trudi. In ker se trudi, ga včasih kdo tudi uježi, kakor tega dopisnika, ampak kaj hočemo. Če bitko izgubimo, smo kljub temu lahko ponosni, ker se še vedno borimo za delavsko orientirane zadeve. Nas ne briga nazadnjaška politika, ker mi si poštenost sami ustvarjamo. Br. Snoy, le naprej z borbo! Te se stari bojovníki niso ustrašili in ne vem, čemu bi se je ml.

Ker je Prosveta za "narodne kandidate", ne vem, zakaj naši rojaki ne postavijo svojega županskega kandidata v Chicagu. Čemu se Prosveta sili med naša dva narodno-katoliško orientirana, progresivno-demokratsko-republikanska lista Ameriško Demovino in Enakopravnost? To nam ne gre v glavo. Saj ima Chicago izobražene moke, ki bi bili ponos našemu narodu, če bi zavladali v mestni hiši. In če znajo vladati katoliški Irči, zakaj ne bi znali tudi katoliški Slovenci, čeprav bi jih nazivali—"Slovaks"?

Društvo 48 SNPJ v Barbortonu je mislilo proslavljati svojo 35-letnico 1. novembra. Toda zgodilo se je, da dvorana, ki je v popravilu, ne bo še dodelo takrat. Kadar bo popravljena, se vrši proslava.

Naša dvorana v Collinwoodu je okey in zato bo naše društvo 53 SNPJ proslavljalo, jo 35-letnico 9. novembra. T. Barbortonski, če boste pr drugo nedeljo v novembru, dajte popoldne ob 3:30 v naš lavski dom na 15335 Waterd. Imeli bomo dve muziki, eni govornik pa bo glavni t. Fred A. Vider. Seveda ne brez mene, ampak v Barberme že itak poznate.

Ko sem zadnjič poročal ošem potovanju v Johnstown, Pa., sem omenil, da je potoval Potočnik, ne Pečnik, točnik je iz Kansasa, Pečnik iz Colorada. Če bi trdil, da v uredništvu napravili ponovi rekli: Ti si jo napravil vedno delaš pomote!

Frank Barbič.

Detroitski paberki

Detroit, Mich.—Nekateri vijo, da smo delegatje na konvenciji v Pittsburghu imeli velike plače. Well, tisti, ki so bili na hrani v hotelu, pili ječmenovec in "žele jim ni od konvencije pade kaj preveč ostalo. Neki del iz Detroita je po vrhu komne pade zapravil še svojih 6 larjev.

Veliko nas je prišlo v burgh s klobuki sive in barve. Še predno je prišlo za domov, so bili vsi klobuki barve. Delegat mi je povedal, da je prinesel s seboj stiri ce in v štirih dneh so bili mazane. Moral je kupiti pavil, da je mogel dati umirati. Torej se naj nabele čudi našim velikim dnevnim Ako bi se ne bali one nesrečevke, bi si osvojili 13 ejev na dan, kot so si jo delje HBZ.

Imeli smo v hotelu tudi keč in za vstopnico plačali. Dva delegata sta šla po banele obedu v restavraciji "porkčap" in "stek".

Ni pa bilo treba nikomu diti v restavracijo nadopoliti želodca (Poljak pravi "daka") po banketnem obedu terega je priredila pri vzhodni strani našega mesta sprejeti. Sam pri sebi sem lincarska liga, katerega se udeležil tudi jaz, dasi nisem lincal in pripadal k nobemu timu.

Tega banketa se je lahko ležil vsak rojak, ako se je prigriglasil in plačal vstopnice. Mize so se kar šibile pod raznih dobrot, kot pečene hane piške, frišno meso od druge pujske ter okusne june šunke. Nadalje okusnice, krofi, "štraube", flanci domači kruh.

Vse to so spekle v svojih mrs. Urška Grum, Veroniki diltnik in Mary Jurca. Večje je bila na mizah tudi domalenjaka. Na primer solate Jurčevega vrta, katere imajo fiko, da se lahko dve kravi zimo prehraniti. Nadaljenje iz mrs. Junčevega tega je dovolj, da se še prasiča skozi zimo prehrani je bilo s pripravami banketlika dela, se razume.

Največ delu so imele ženske kot kuharice, kečnarice, umivalke, in zaslužijo polječmenovec (Budweiser) je šel iz St. Louisa, Mo. Z njim bilo nič kaj preveč dela, proti-koncu veselice se je liko braniti iti pod streho.

Najbolj zaposlen je bil sednik pripravljalega o. France Gaber (Gaberček). vijo, da radi skrbi s pripimi ni 14 dni pred banketom spal. In kot se sliši, je resnici jako zaposlen. Pres je znake za balinacje in goste banketa, kateri so prekašali znake delegatov Pittsburghu. Na rešenih tih je višela mala kroglica, doba krogla za balinacje. Pravijo, da je bil s kroglica dva tedna zaposlen v neblizu "parking lots" v drekslaj in rumeno polje. Pravi, da v Detroitu ni barve, s katero bi moral krogla barvane.

Tri dni je vozil v hoste, sko zelenje različnih dreves, terim naj bi banketno okinčali. Ker mu njegova bornika Tone in Miha nista teta priti pomagat, je ostal sam oster in muzičal Banketnim gostom seveda (Dajle na 3. strani.)

Angleški vojaki na straži ob neki cesti.

Leo Junko, 121.

ZELENI GRADOVI

Ljubezanski roman iz južnoameriških divjin

Spisal W. H. HUDSON

Prevedel IVAN JONTEZ

(Se nadaljuje.)

Nuflo me je presenetil. Namesto, da bi si izmislil vrsto izgovorov, da bi z njimi opravičil odlašanje, mi je sporočil, da je pripravil vse potrebno za potovanje in je čakal le še mene, da se vrnem.

Rima je naju tisti večer kmalu zapustila kakor običajno in midva sva ostala sama pri ognju, kjer sem starcu pojasnil, kako so me bili Indijanci pridržali in kako sem prišel ob samokres, katerega izguba me je skrbela. Toda njega ta izguba očitno ni nič skrbela in jaz sem dejal:

"Kaže, da se ti stvar ne vidi važna, toda jaz ne vem, kako se bom branil v slučaju napada."

"Jaz se ne bojim napada," mi je odgovoril. "Meni se vidi, da je vse eno, če imaš samokres ali tucat samokresov, pušk in mečev — ali pa nobenega orožja. In to iz prav enostavnega razloga. Dokler je Rima pri nas, dokler sva z njo po njenih poslih, tako dolgo bomo deležni varstva od zgoraj. Angeli, senor, nas bodo stražili noč in dan. Čemu torej orožje, razen, seveda, za preskrbo živeža?"

"Zakaj pa nas ne bi angeli zalagali tudi z živili?" sem ga podražil.

"Nak, to je pa nekaj povsem drugega," me je zavrnil. "To je vsakdanja, prozaična zadeva, potrebna, ki je lastna vsem živim stvarim, ki si znajo pomagati same. Saj ne pričakujete, da bi vam angeli odganjali komarje ali vam pobirali trne iz kože! Nak, gospod, vi lahko govorite o naravnih darovih in skušate prepričati Rimo, da je, kar je in da ve, kar ve, zato, ker je bila kakor kolibri rojena s temi lastnostmi, toda mene ne boste prepričali. In povem vam, senor — brez zamere, prosim — da ni lepo, vcepjati ji take storije."

Jaz sem se nasmehljaj. "Kaže, da ona sama dvomi o tem, kar ti verjameš."

"Ampak, senor, kaj pa morate pričakovati od nevedne deklice? Kot je ona? Saj ničesar ne ve, oziroma prav malo in noče poslušati razuma. Bolje bi bilo za nju oba, če bi česče ostajala doma in molila in čitala katekizem, namesto da se potepa po gozdu za ptiči, cvetjem, metulji in podobnimi stvarmi."

"Na kakšen način, starina?"

"Razume se, da bi potem lahko posvetila več časa kultiviranju odnosov z ljudmi, ki jo obdajajo — mislim z onimi, ki prihajajo od tam, kjer prebiva njena svetniška mati — in so vedno pripravljeni ugoditi vsaki njeni želji; in to bi nama zelo pomagalo. Vzemimo Runija in njegove ljudi; zakaj naj bi živeli v taki bližini in naju vedno ogražali, ko bi jih ošpice ali pa kakršna mrzlica lahko brez nadaljnega spravila v kraj?"

"Ali si ji kdaj svetoval kaj takega?"

Vprašanje ga je presenetilo in nekam užalo. "Seveda, senor," je odgovoril, "in več kot enkrat. Lep kristjan bi bil, če bi tega ne storil! Ampak kadarkoli sem ji to omenil, me je samo pogledala in izginila v gozd, kjer je ostala ves dan; in ko se je vrnila, me še pogledati ni hotela, tako perverzna in neumna je v svoji nevednosti. Saj sami vidite, da nima nobene prave pameti in da jo važne stvari prav toliko brigajo kot muho, ki brez smotra brni okrog."

Petnajsto poglavje

Drugi dan smo bili zgodaj na delu. Nuflo je za moje odsotnosti pospravil, posušil in shranil vse poljske pridelke z vrta. Mož je bil odločen, poskrbeti, da ne bi ostalo kaj za take pritepenice, ki bi se utegnili odkod priklati. Kar se

tiče sosedov — Runijeve družine — se njihovega obiska ni bal; saj ne bodo vedeli, je menil, da sta z Rimo odšla od doma. Nazadnje je ostalo še dva lončena vrča koruze, fižola in posušeni bučni narezki, ki jih je bilo treba spraviti v kraj. Nuflo je vzel enega teh vrčev in me povabil, naj mu sledim z drugim. Potem me je peljal v gozd in me vodil križem krašem, dokler me ni privedel do mesta, kjer sem tiste usodne noči obležal pod visoko pečino. V skali, dobro zakriti od grmovja, je bila večja votlina, kjer je imel stariček svoje staro skrivališče, njegova zakladnica, katere mi gotovo ni pokazal brez hudega notranjega boja, čeprav sta bili najini usodi zdaj povezani. Tu je imel spravljena živila, posušeno tobakovo listje in svoje primitivno orodje, kuhinjsko pripravo, vrvi in druge stvari. Ko sva odločila najin tovor, je zaprl vhod v votlino z večjim kamnom, zamazal spranje z ilovico in vse pokrtil z mahom, da ni ostala za njim nobena sled.

Zvečer smo se pošteno najedli, potem pa je Nuflo privlekel odnekod dve vreči; prva je tehtala okrog dvajset funtov in v nji je bilo prekajeno meso, mast in smola za razsvetljavo in nekaj drobnarij, v drugi pa koruza in fižol; prvo je imel nositi sam, drugo, lažjo, je pa nameril meni.

Odrinili smo šele potem, ko je nastala popolnoma tema, kajti stariček je bil izredno previden in nezaupljiv kakor bi okolič mrgolela vohunov. Pot nas je vodila ob zapadnem robu gozda; goro Ytaico smo pustili na svoji desni in potem potovali po razdrpanem, težavnem svetu; naše edine vodnice so bile zvezde in proti jutru je pogledal iz za obzorja mesec. Naša smer je bila sprva severovzhodna, potem pa smo zavili naravnost proti vzhodu, kjer so se raztezale v nedogled savane in gozdovi. Prvi del potovanja je bil zelo utrudljiv, še bolj pa počivanje tekom dnevnih vročin, ko smo se kuhali v senci, kjer so nas mučile majhne muhe, ki so pikale kot vrabci; toda dnevi in noči, ki so sledili, so bili še mnogo hujši, ko se je vreme poslabšalo in so nas pogosto prale plohe. Pri vsem tem pa mi je bila zanikana še edina tolažba, ki sem jo bil pričakoval v tem izrednem neugodju: Rima se me prav tako malo držala kot prve dni v domačem gozdu, ko sem jo večkrat slutil kot videl; še videl sem jo le malokdaj, kajti bila je vedno daleč pred nama in le zvečer naju je vedno pričakovala na prostoru, kjer smo potem taborili. Zadostovalo je, da ji je Nuflo z roko naznačil smer, pokazal oddaljeno goro ali drevo in dekle je bilo v nekaj trenutkih kdove kako daleč pred nama, spotoma obirajoč razne gozdne jagode, s čemur se je preživljala kakor običajno v gozdu.

Spotoma smo videli več indijanskih vasi, katerih pa smo se skrbno gnil, enako kakor smo se ognili vsaki skupini Indijancev, ki smo jo slučajno imeli srečati; zato smo morali večkrat spremeniti svojo smer, da smo ostali neopaženi.

Samo enkrat, tretjega dne našega potovanja, smo se nenadoma znašli iz obraza v obraz s skupino treh ljudi, ki so potovali v nasprotno smer in nepojmljiva nesreča je hotela, da je bila prav tedaj Rima pri nama. Ustavili smo se in se nekaj časa pogovarjali s temi ljudmi, ki so bili prav tako presenečeni vsled nenadnega srečanja kakor mi, zraven jih je pa mučila tudi radovednost, kdo smo; toda Nuflo, ki je govoril njihov jezik kakor bi bil eden njih, je bil preveč prevečan, da bi jim dal resnične odgovore.

(Dalje prihodnjik.)

Kitajski guerilci uničujejo železniško progo pri Kingvi, provinca Kiangsi.

nje, mu tolči po kolenih, še jezik njegov je hotel videti!

Vse to nevažno, zagonetno ravnanje je spravilo dobrovoljnega Jurija Ažmaha iz ravnotežja in plašen in z nesigurnim glasom je vprašal: "Pa ne, da bom kaj postov dobil?"

Sodnik ga je pogledal z dolgim in ostrim pogledom in ukazujoče mu je velel: "Nič ne boš dobil, nobenega posta, niti zapora ne! Ne maramo te! Ali me razumeš? Delat pojdi h kmetu, saj si zdrav in močan! Kaj bi se valjal po zaporih! Sram te bo!"

Jurij Ažmah je ostrmel. "Kaj, zakaj in kako?" je rekel. "Se vsakikrat sem bil potrjen, žandar mi je objubil, da bom, nogo imam ožuljeno, kdo pravi, da ne bom zaprt?"

"Postava tako pravi, zapomni si to! — Zakaj te ne maramo? Zato, ker si premalo učen za nas! — Ali ne? Pa mi hitro povej, koliko je dvakrat tri? — Vidiš, da ne veš! Si že padel, ne morem ti pomagati! Odkar imamo novo hišo, takih ljudi ne sprejemamo več, kateri čisto nič ne znajo. Imamo pametnejših dovolj! — Na polje, pa motiko v roke, Jurij Ažmah, drugače ... Adijo!"

Godrnjačega, da bo že žandarju vse povedal, ga je odpravil jetniški paznik iz dvorane ... Hm!

Sodnik mi je rekel, naj zapišem v sodbo, da se je Jurij Ažmah zaradi očitne slabomnosti oprostil od obtožbe ...

Meni je vse prav!

Potem je, kakršno ima navado, premeril parkat dvorane, slednjič je postal pred menoj, zmajal z glavo, me drobno pogledal in rekel: "Kaj ne: slabi časi, slabi! Boj za obstoj vedno hujši, pogoji za življenje vedno težji. Ali ste videli? Dandanes brez neke mere inteligence niti v zapor več ne pridete! — Svoj čas, da ste le imeli par razredov, pa ste se lahko prilizali do zlatega ovrtnika! Sedaj vam treba uže zrelostnega izpričevala, predno da vam puste kot pisarniškega praktikanta šivati spise in lepiti zavite! ... Ali pa ... recimo, da imate poklice in notranji nagon za prodajo cikorijske užgalice; naka! ne smete se vdati temu poklicu in notranjemu nagonu in prodajati cikorijske užgalice; najpoprej morate dokazati svojo usposobljenost zato! Brez dokaza usposobljenosti ni dandanes nikoder nič. Se obrniti se skoraj več ne smete niti počesati samega sebe, če niste izkazali tozadevne usposobljenosti s slovesnim izpitom pred izpraševalno komisijo, sestojajočo iz predsednika in najmanj dveh, a največ štirih prisodnikov! Tako je! Duševni nivo se pač dviga in menda že mora biti vse tako, kakor je ... Pa se bo še dvigal in morda doživlja čas, ko tudi za sprejem v naše zapore ne bo več zadostala kar takole neka pičla mera inteligence: "koliko je dvakrat tri" itd., ampak se bo kar kratkoma zahtevalo izpričevalo o maturi! Pa bo mir in konec besedi in vsaj ne bo treba preiskovati vsakogar razsodnosti!"

Ne vem, ali vse to resno misli ...

Zabobnal je s prsti po mizi, stopil skozi sobo, zabobnal po naslonjalu klopi in po oknu, nazadnje pa izjavil sledeče: "Pri

Bolgara

Bolgara je bila lepa in bogata: dva niza svetlih dukatov je nosila okoli vratu. Njene sinje oči, okrogle in čiste, so bile kakor azurna svila.

Bolgara je bila lepa in vitka: prijetno je dehtelo njeno telo, ki ga je vsako nedeljo okopala v Marici. Veliko mladeničev je že prosilo za njeno roko. A oče ni privolil, da bi se hči, ki je bila stara komaj petnajst let, tako zgodaj omožila. Bila je njegova edinka. A kje je bila mladenka, ki bi kakor ona skrbela za očetovo hišo, ki bi vstajala s soncem in pometala po hiši in dvorišču, čistila hleve in pripravila zajtrk, potem pa do sončnega zahoda vezala?

Bolgara je pela. Vse pesmi je vedela, pesmi o žetvi, o košnji in o prvi ljubezni. Ko je ob nedeljskih večerih pela, je bila njena hiša polna starih in mladih ljudi, ki so jo prišli poslušat.

Vsako leto je postajala Bolgara vse večja in lepša. Njeno ime je slovelo daleč po deželi. Ko je pela na dvorišču, je veter nosil njen glas čez polja in doline tja do planin. Ko pa je utihnila, ji je zaklical sosed: — Se poj, Bolgara, dal ti bom svoje srce! In drugi: — Dal ti bom življenje — poj! In tretji: — Vse svoje zlato, vse bogastvo, ki ga imam! Bolgara pa ni marala ne njihovega bogastva, ne srca, ne življenja.

A čisti nasmehe sreče ni večer. Pridrveli so Čerkezi in v enem dnevu upepelili vas, pokradli zlato, mučili ljudi in poteptali žito na polju. Potem so posadili na vsakega konja po eno lepo dekle — dar za vezirja — in odirjali.

Stari vezir je dolgo ogledoval zasužnjena dekleta. Le Bolgara mu je bila všeč, kajti dolgo je že slišal govoriti o njej in njenem vitkem telesu, o njenem prečudnem glasu, ki je ganil tudi najbolj trdo srce.

Dobro, kratkočasila me bo v dolgih nočnih urah, ko ne bom mogel spati, je dejal vezir. Nato je zapovedal služabnikom: — Okopajte jo v najbolj dišeči vodi, oblecite jo v najbogatejša oblačila in mi jo, pripeljite. Pripravite bogato gostijo in godci naj pridejo. Pojdite!

Bolgara je prevzel strah. Lica so ji gorela. Ko so jo oblekli z zlatom stakano oblačilo, ko so jo počesali in jo nadišavali z najdragocenejšimi dišavami, se je naglo obrnila in si z nohti razpraskala lica. Ko je vezir zagledal njen krvaveči obraz, je zapovedal, naj jo zapro in drugoga dne umorijo na javnem trgu.

Usodna ura se je približala. Vse mesto se je zbralo na morišču. Pripeljali so Bolgaro z razpuščenimi lasmi, ki so ji kakor pajčolan zagrinjali ramena, in z rokami zvezanimi na hrbtu. Bila je mirna. Nič mišica na njenih licih ni vztrepetala.

Stopila je na lesen oder, pogrnjen z rdečo preprogo. Mirno je pokleknila, pobesila glavo in se za sekundo pomudila ob misli, da se bo kmalu njena kri pomešala z rdečo barvo preproge. Komaj

moji veri, edino, kar se dandanes še lahko postane brez dokaza usposobljenosti, je menda resle — poslanec!

slušno, kakor v sanjah, je zamrmrala kakor v molitvi. Potem je zaprla oči, da ne bi videla več noža, ne jezdecev, ne tisoče pogledov, ki so bili uprti vanjo. Sonce je zahajalo. Zlat prah in mrak je padal na mesto minaretov in greha.

Krvnik, mlad Čerkez, je zgrabil njene lase, ji nagnil glavo nazaj, pograbil nož in pogledal svojega gospodarja.

Vezir je hladno vprašal: — Se ne kesaš, Bolgara?

— Česa?

— Nespametnega početja.

— Ne, je rekla ponosno.

— In smrt ti je ljubša od zabav, od sonca in življenja?

— Da!

— Potem ... Pustite jo! ... je zapovedal vezir in zamahnil z roko. O, lepota ne umre! Njeno lice se bo spet zacelilo, nazadnje se bo vdala ... je mislil vezir in si z naslado božal brado.

— Razvezite ji roke!

Zaprl so jo v najbolj oddaljen saraj, da ni videla ne slišala nobenega človeka.

Tako je Bolgara preživela pet let, ki so se ji zdela dolga kakor pet stoletij, ne da bi kdaj koli govorila, pela ali videla človeka. Z žalostjo je mislila na svojo izmučeno domovino. Rane na njenih licih so se bile zacelile. In zopet jo je dal vezir pripeljati predse. Prosil jo je, naj mu poje.

— Razveseli moje srce, Bolgara, po tolikih nemirnih letih.

— Kaj mi boš dal zato?

— To, kar ti je najdražjega v življenju.

— Svobodo!

— Svobodo?

— Da, meni in vsem, ki so zaprti v tvojih vlažnih ječah.

Vezir je pobesil glavo. Razmišljal je. Razmišljal je dolgo, dolgo.

— Dobro, je rekel nazadnje in jo dolgo gledal.

Bolgara je pela. A v njeni pesmi ni bilo ne sence ne spomina o nekdanji brezskrbnosti. Vezir jo je poslušal. Žalost ga je zajela, ko je videl v duhu Trakijo in arabske konje, požgane vasi in bešen narod.

In v njem se je zbudila vest, zbudil se je človek.

— Dovolj! je zavpil. — klost se ne da popraviti, bodil bom vse jetnike. Po In Bolgara je po petih — po petih stoletjih — zdelo domače sonce, osvobodila njeno krvi in njenem nju.

(Po Panču Mihajlu)

HUMOR

Na lovu

Koehler je povabil W na lov na zajce. Mimo zajka in Werner pomeri ne streljaj, zakliče Koehler to je zajka Bella, na to ni streljajmo.

Kmalu priteče mimo Hitro streljaj! zakliče Koehler — to je Emil, na tega streljajmo.

Kako je to mogoče?

V Nemčiji odpade na 10 živitve željnih deklet samoških.

— Kako je to mogoče?

— Ne, toda drugi se oženiti.

Previdnost

— Vedeževalka mi je dala, da bom umrl v svetlji.

— No in kaj si ukrenil temu?

— Od takrat spim ved prijateljih.

Začetek zaposlitve

— Kako dolgo si že za pri tej tvrdki?

— Odkar so mi zagrozili povedjo.

Razčlenjena teta

— Miheč, prepoveduj gledati me, kadar molim našu "reši nas vsega hudega".

Slabi izgledi

— Pomisli, moja žena n lja za vzor svojega prvega — Ne jemlji si tega, saj boš tudi ti vzor tretjemu možu.

TISKARNA S.N.P.

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, častnice, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovanskem, angleškem jeziku in drugih.

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P. TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

★

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne. — Cene zmerno, unijsko delo po

Pišite po informacije na naslov:

SNPJ PRINTERY

2657-59 S. LAWDALE AVENUE CHICAGO, ILL. TEL. ROCKWELL 4804

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETA

Po sklepu 12. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveto prišteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov in ene družine k eni naročnini. List Prosveta stane za vse enako, za člane ali nečlane \$5.00 eno letno naročnino. Ker pa člani še plačajo pri amentu \$1.25 tednik, se jim to prišteje k naročnini. Torej sedaj ni vroka, da je list predrag za člane SNP. List Prosveta je vsa lastnina gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan.

Pojasnili — Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti SNP, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj tednik, bo moral tisti član iz dotične družine, ki je tako sku naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega stori, tedaj mora upravništvo znižati datum za to vsoto naročnino.

Cena listu Prosveta je:

Za Zdrav. države in Kanado \$6.00	Za Čicero in Chicago je
1 tednik in	4.00
2 tednika in	3.50
3 tednike in	2.40
4 tednike in	1.20
5 tednikov in	nič

Za Evropo je

Ispolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja

Money Order v planu in si naročite Prosveto, list, ki je vsa lastnina

PROSVETA, SNP.

2657 So. Lawndale Ave.

Chicago, Ill.

Priloženo pošljim naročnino za list Prosveto vsoto \$

1) Ime

2) Naslov

3) Čl. druživa

4) Čl. druživa

5) Čl. druživa

6) Čl. druživa

7) Čl. druživa

8) Čl. druživa

9) Čl. druživa

10) Čl. druživa

11) Čl. druživa

12) Čl. druživa

13) Čl. druživa

14) Čl. druživa